

*Chronicon Aulae regiae – Die Königsaal-
Chronik. Eine Bestandsaufnahme,*
hg. von Stefan ALBRECHT, Peter Lang,
Frankfurt am Main 2013
(= Forschungen zu Geschichte und
Kultur der Böhmisches Länder 1)

246 s., ISBN 978-3-631-64535-2

*Die Königsaal-
Chronik, aus dem
Lateinischen von Josef BUJNOCH (†)
und Stefan ALBRECHT, Peter Lang,
Frankfurt am Main 2014 (= Forschungen
zu Geschichte und Kultur der
Böhmisches Länder 2)*

723 s., ISBN 978-3-631-64636-6

K šedesátému výročí své existence založila Historische Kommission für die böhmischen Länder novou ediční řadu pro kulturu a dějiny českých zemí, kterou zatím reprezentují dva svazky věnované Zbraslavské kronice. Starším je soubor studií převážně českých odborníků, mladším vůbec první překlad tohoto latinského textu do němčiny. Heidelberský spolek tak německým čtenářům zpřístupňuje nejen zásadní narativní pramen pro dějiny střední Evropy vrcholného středověku, ale také výsledky současné české mediévistiky.

Překlad doprovází úvod Petera Hilsche, který komplexně představuje oba cisterciácké autory, obsah kroniky, její literární podobu i dochované rukopisy a na omezeném prostoru se také zamýšlí nad dosavadními badatelskými problémy. Hilsch plně využívá svých znalostí současné německé i české mediévistiky, což dokládají jak poznámky pod čarou, tak příložený seznam literatury. První a nejrozsáhlejší knihu kroniky překládal od roku 1988 opavský rodák Josef Bujnoch, který se bohužel knižní podoby své práce nedožil. Roku 2007 se zapojil Stefan Albrecht, který zpracoval druhou a třetí knihu. Oba vyšli z Emlerovy edice a složitě prosimetrické dílo úspěšně převedli do čtivé moderní němčiny, přičemž se jim podařilo zachovat jednotný styl. Text doprovází poznámky pod čarou, které jsou však omezeny „na absolutní nutnost“. V Albrechtově části se přesto vedle datací, detailů osob a biblických i klasických citací nachází také odkazy na odbornou literaturu.

Problém objemné knihy představuje souhrnný rejstřík, který má značně nepřehlednou podobu. Řada názvů, deklarovaných jako české, jsou ve skutečnosti kombinací či zkomoleninou německých a slovanských výrazů. Mnoho osob v rejstříku chybí, některé místní názvy pak nejsou

blíže identifikovány, takže pro čtenáře neznalého českých reálií zůstávají prakticky neurčitelné. Těmto zbytečným nedostatkům se dalo jednoduše předejít, pokud by se autoři inspirovali u starších českých vydání, která čtenáři poskytují nejen vyčerpávající rejstřík, ale i rozsáhlé poznámky a další doprovodné materiály.

Překlad kroniky o rok předcházelo vydání sborníku zamýšleného jako jeho „doprovodný svazek“. Ten vychází z kolokvia pořádaného roku 2008 a jeho editorem i autorem dvoustránkové předmluvy je opět Stefan Albrecht. V úvodní rozsáhlé studii podává Norbert Kersken encyklopedický výklad o klášterních představených, kteří se ve středověku věnovali sepsání kroniky. Obrovský časový a geografický záběr bohužel vylučuje badatelské zaostření a není ani jasné, jak opati píšíci historie v 9. století souvisí s textem o čtyři sta let mladším. Anglicky psaný příspěvek Kateřiny Charvátové představuje zhuštěný výklad vztahů mezi cisterciáckými představenými a českými králi odrážející se ve Zbraslavské kronice; chronologicky je ohraničen počátkem vlády Václava II. a smrtí Elišky Přemyslovny. Anna Pumprová podává vyčerpávající přehled bádání o jazyku a stylu kroniky, ve kterém nechybí rozbor aktuálních badatelských problémů. V závěru se autorka věnuje literárním inspiracím cisterciáckých autorů a kriticky hodnotí texty připisované Petru Žitavskému. Také Marie Bláhová zevrubně cituje relevantní mediévistické práce, když rozebírá informační zdroje a způsob konstruování textu opatem Petrem. Díky kodikologickým poznatkům rozkrývá mnohovrstevnatost rukopisné situace v kontextu měnících se postojů autora.

Peter Hilsch podrobně analyzuje jednotlivé pasáže, ve kterých se zbraslavští představení vyjadřují k současníkům, především členům vládnoucích rodů, sociálním vrstvám království, ekonomické situaci konventů či kde vypisují postřehy „osobního“ rázu. Robert Antonín se nejprve obecněji věnuje problematice přemyslovské panovnické legitimizace, dále se pak soustřeďuje na konstrukci archetypů ideálního a tyranského vladaře ve zbraslavském letopisu. Rozsáhlý nástin českého i obecně středoevropského bádání o středověkých městech využívá Běla Marani Moravová, aby se detailněji věnovala třem událostem: účasti měšťanů na volbě panovníka, zajetí českých pánů roku 1309 a pražskému povstání roku 1319. Srovnání díla českých opatů s jinými narativními i diplomatickými prameny jí umožňuje ilustrovat složitý vývoj městského stavu v Českém království. Martin Nodl konfrontuje elitářsky šlechtické pojetí „národnosti“ u Dalimila s koncepcí široce chápaného „zemského patriotismu“ Petra

Žitavského, který modifikovaně přejali také kronikáři a legendisté karlovské doby. Posledním příspěvkem je sonda Kláry Benešovské, která usouvztažňuje zmínky o pěti důležitých stavbách ve zbraslavském textu se současnými umělecko-historickými i archeologickými poznatky.

Je zřejmé, že anotovaný sborník má smysl především jako představení domácího bádání o Zbraslavské kronice německému publiku. To české má k dispozici detailnější a obsáhlejší verze zde publikovaných studií z pera Kláry Benešovské, Marie Bláhové či Kateřiny Charvátové. Také v případě Martina Nodla našinec spíše než po překladu sáhne po textu z jeho *Tří studií o době Karla IV.* či po jeho „téměř doslovném znění“ vydaném o rok dříve. Velká prodleva mezi odevzdáním příspěvků a jejich vytištěním také zapříčinila, že v textu Anny Pumprové se neodrazilo její v roce 2013 již tříleté působení v grantu zaměřeném právě na nové kritické vydání Zbraslavské kroniky. Podobný osud potkal příspěvek Roberta Antonína, když současně se sborníkem vyšla jeho kniha *Ideální panovník českého středověku*, které dá český čtenář přednost. Ostatně i zahraniční odborníci budou mít brzy k dispozici její anglický překlad.

Je nutné poznamenat, že i pro německy mluvící mediévisty je použitelnost sborníku snížena. Na vině je nedotažená, resp. absentující redakční práce. Krátký text Stefana Albrechta nemůže nahradit seriózní předmluvu; přitom úvodní studie, která by shrnula základní rysy a problémy bádání, a především pojmenovala specifika jejich národních diskurzů, jde zoufale chybí. Příspěvky Bláhové, Hilsche či Pumprové ji nahrazují jen částečně. Zahraniční čtenář tak nutně narazí na terminologické a metodologické nesrovnalosti, které zůstaly „ztraceny v překladu“. Také z výše uvedených důvodů svazek obsahuje texty rozdílné strukturou i rozsahem – od již zmíněných kritických přehledů bádání po problémově zaměřené texty, od studií, které Zbraslavskou kroniku sotva tematizují, po ty zaměřující se výhradně na její úryvky.

Na vrub editora padají také formální nedostatky. Vedle absence rejstříků se jedná o chyby v poznámkách pod čarou a celkové rozkolísanost jejich zápisu. Cílové publikum neocení ani rozsáhlé latinské a staročeské citace, které některé příspěvky obsahují. Citelně chybí také seznam základní literatury; mapa, která v úvodu knihy zobrazuje geografický horizont kroniky – s výjimkou posledního příspěvku se jedná o jediný obrazový doprovod – zmenšením a převodem do odstínů šedi prakticky ztratila vypovídací hodnotu.

Překlad Zbraslavské kroniky, výjimečně obsáhlého a tematicky košatého díla, do mateřského

jazyka jejich sedm set let vzdálených autorů je záslužným a obdivuhodným počinem. Přínos i problémy doprovodného svazku pak podtrhují nutnost vést další výzkum předkarlovské doby na společně středoevropské úrovni.

JAN KREMER

Monumenta Germaniae Historica. Constitutiones et acta publica imperatorum et regum.
Bd. VII/1. *Dokumente zur Geschichte des Deutschen Reiches und seiner Verfassung 1336–1339*, ed. Michael MENZEL, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2013

490 s., ISBN 978-3-447-10042-7

Monumenta Germaniae Historica. Constitutiones et acta publica imperatorum et regum.
Bd. XII. *Dokumente zur Geschichte des Deutschen Reiches und seiner Verfassung 1357–1359*, edd. Ulrike HOHENSEE – Mathias LAWO – Michael LINDNER – Olaf B. RADER, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2013

778 s., ISBN 978-3-447-06996-0

Po delší odmlce byly roku 2013 v rámci *Constitutiones et acta publica imperatorum et regum*, která tvoří jednu ze sekcí právních pramenů MGH, publikovány dva objemné svazky týkající se listin římsko-německých panovníků ze 14. století. První z nich, jenž přináší regesta listin císaře Ludvíka IV. Bavora (1314–1347) pro léta 1336–1339, zpracoval Michael Menzel z berlínského pracoviště MGH. Jedná se o úvodní ze tří plánovaných částí sedmého svazku *Constitutiones*, který pokrývá závěrečná léta Ludvíkovy vlády. Navazuje tak na předchozí svazek VI/2 (1331–1335), který byl ve třech částech publikován v letech 1989–2003 (dodatky a rejstříky 2014).

Ve svazku je chronologicky zpracováno celkem 700 kusů listin, z nichž odhadem asi dvě třetiny představují úplné edice textu, zbylou část tvoří regesta s odkazem na starší vydání. Skladba zařazených listin je rozmanitá, jde o řadu privilegií a výsad, rozhodčích nálezů, mandátů, smluv či zemských mírů. Z významných témat